

PRILOG POZNAVANJU KLASIFIKACIJE GENERATIVNIH PUPOLJAKA U VOĆAKA*

Nikola Mičić

Institut za istraživanja u poljoprivredi »Srbija«
Centar za voćarstvo i vinogradarstvo Čačak

Sadržaj: Klasifikacija tipova generativnih pupoljaka u voćaka izvedena na osnovu zastupljenosti i rasporeda generativnih i vegetativnih elemenata na konusu porasta pupoljaka i karakteristika fruktifikacionih prirasta koji se iz njih razvijaju, pokazuje da je vreme cvetanja i karakteristike rodnog drveta različitih vrsta voćaka u direktnoj vezi sa tipom generativnog pupoljka. Prema ovoj klasifikaciji generativni pupoljci voćaka podeljeni su u četiri grupe: cvetni pupoljci, mešoviti pupoljci sa generativnim elementima diferenciranim na vrhu konusa porasta, mešoviti pupoljci sa generativnim elementima diferenciranim bočno na konusu porasta i mešoviti pupoljci pseudo-stabla rizoma.

Ključne reči: Generativni pupoljci, fruktifikacioni prirasti.

Uvod

Osnovna pretpostavka za uspešno provođenje biološke kontrole rasta i razvitka voćaka, odnosno osnova pravilne primene agro- i pomotehničkih zahvata na voćkama, jeste poznavanje rasta i razvitka svih tipova tačaka rasta, kao i vremena njihovog formiranja na određenim kategorijama prirasta (Prica, 1985). U tom smislu, formiranje i rast i razvitak generativnih pupoljaka u voćaka od posebnog su značaja, budući da ovi pupoljci predstavljaju osnovu plodonošenja.

U proučavanju diferencijacije generativnih pupoljaka voćaka od prvih radova (Askenasy, 1877) pa do danas napravljena su velika i značajna dostignuća. Ipak, opšta botanička klasifikacija i kategorizacija osnovnih i specifičnih procesa u rastu i razvitku privremenih i trajnih organa u voćaka još uvek nije izvedena.

Cilj ovog rada je da dâ doprinos u klasifikaciji generativnih pupoljaka voćaka i na bazi toga ukaže na neke zajedničke karakteristike u rastu i razvitku generativnih organa i rodnog drveta u različitim vrstama voćaka.

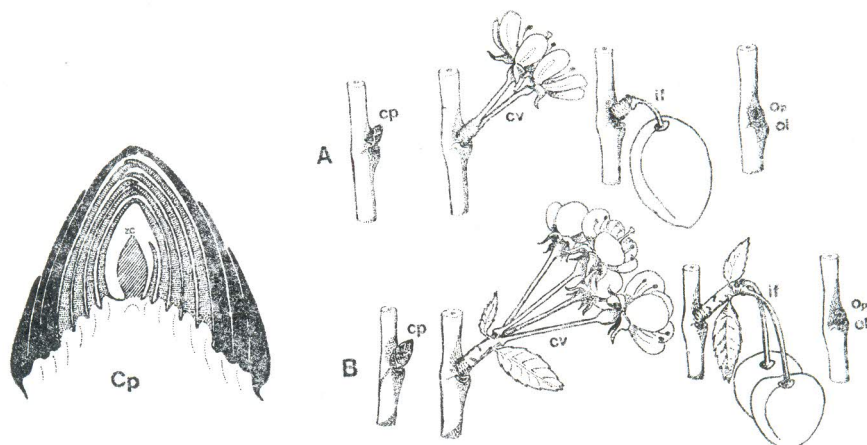
Klasifikacija generativnih pupoljaka u voćaka

Generativni pupoljci različitih vrsta voćaka značajno se razlikuju prema građi, odnosno zastupljenosti primordija generativnih i vegetativnih organa, njihovom stepenu diferenciranosti i rasporedu na konusu porasta, a

* Pregledni rad — Review paper.

samim tim i prema karakteristikama organa koji se iz njih razvijaju (Prica, 1962; Kuperman, 1968; Jackson and Sweet, 1972; Glimeroth, 1983). Na osnovu zastupljenosti primordija organa diferenciranih u ovim pupoljcima, odnosno, na osnovu karakteristika organa koji se iz njih razvijaju, generativni pupoljci voćaka mogu se podeliti na dve osnovne kategorije: cvetni i mešoviti pupoljci.

Cvetni pupoljci voćaka (Sl. 1:A) čine onu kategoriju pupoljaka u kojima se diferenciraju samo začeci cvetova, bez začetaka listova i vegetacionih kupa. Funkcionalna veza između rodne grančice i cvetnih drški ili osovine cvasti, koje se razvijaju iz ovih pupoljaka, ostvaruje se preko skraćenog prirasta redukovanog na izduženu bazu osovine pupoljka i zonu ljuspastih listića. Razvijenost ovog prirasta je različita u različitim vrsta. On je najmanje uočljiv u kajsije, breskve i šljive, a jasno je uočljiv u trešnje i višnje, gde u pojedinim kultivara na istom može doći i do razvoja sitnih i slaborazvijenih listova (na pr. cv. meteor).

Sl. 1. Sematski prikaz građe cvetnih pupoljaka voćaka (cp) i rezultat njihovog rasta i razvitka u šljive (A) i višnje (B), cv — cvast, if — infrutescencija, Ol — ožiljak od lista iz prethodne vegetacije, Op — ožiljak od ploda. (Mičić, 1991)

Iako se iz cvetnih pupoljaka razvija skraćeni prirast koji se može smatrati vegetativnim, on je rudimentaran i po plodonošenju odbacuje se s nodusa, što ima za posledicu da ovi nodusi rodni grančica ogolevaju. **Budući da se u ovim pupoljcima ne diferenciraju i iz njih ne razvijaju ni normalni listovi ni novi vegetativni prirasti koji nastavljaju s rastom ili se zadržavaju na stablu, za njih se može reći da su to čisto cvetni pupoljci.**

Cvetni pupoljci koji se diferenciraju u pazusima listova mladara nalaze se bočno na prirastima, a na nodusima u kolateralnom rasporedu zauzimaju periferni položaj duž celog prirasta i centralni položaj samo u određenom broju baznih nodusa prirasta. Vršni položaj na prirastima zauzimaju vegetativni pupoljci, a na nodusima u kolateralnom rasporedu oni uvek zauzimaju samo centralni položaj na nodusima u vrhu prirasta. Budući da se rast rodni grančica uvek nastavlja iz vršnog pupoljka, a da nodusi na kojima su zastupljeni samo cvetni pupoljci ogolevaju, to ima za posledicu

